

Mgr. Pavel Koudelka:
Změny plodnosti v kontextu genderové revoluce
se zaměřením na roli muže v rodině v České republice
(Posudek oponenta)

Předložená práce se zabývá možnou souvislostí pravděpodobnosti narození dítěte s mírou zapojení partnera do provozu domácnosti a do péče o děti, přičemž je možno využít data panelového výběrového šetření provedeného v rámci mezinárodního projektu GGS. Takto položená otázka je originální v tom, že na straně vysvětlujících proměnných uvažuje údaje o mužích.

Druhá kapitola podrobně popisuje vývoj porodnosti na území České republiky od poloviny 20. století v závislosti na klasických ukazatelích jako jsou například věk matky či její nejvyšší dosažené vzdělání. Uvádí také mezinárodní porovnání. Následující kapitola rozebírá vztahy mezi ženami a muži v rodině i ve společnosti včetně vývoje těchto vztahů v posledních desetiletích. To vše v souvislosti s porodností.

Čtvrtá kapitola se zabývá mužskými postoji, zapojením mužů v domácnosti v souvislosti s počtem dětí. Pomocí faktorové analýzy se nejprve snaží najít dva faktory, které by nahradily odpovědi na sedm otázek z panelového šetření. Výsledek hledání autor kriticky hodnotí a rozhoduje se v další práci nalezené faktory nepoužít, i když mají dobrou interpretaci. Přednost dává indexu pomoci muže v domácnosti a indexu pomoci s péčí o děti. Tyto indexy vznikají jako prosté součty odpovědí na jiných sedm resp. šest otázek z výběrového šetření. Odpovědi jsou původně v ordinálním měřítku, které autor nahrazuje rovnoměrně rozmístěnými hodnotami. Indexy pak použije v páté kapitole. Ve třetí části čtvrté kapitoly autor hledá vhodný ukazatel mužské plodnosti. Rozhoduje se pro nulajedničkovou informaci o tom, zda v mezidobí mezi dvěma koly panelového šetření se partnerce narodilo dítě či partnerka alespoň otěhotněla. Důsledkem rozhodnutí je bohužel značné zmenšení rozsahu použitelných dat.

Z pohledu statistika je nejzajímavější pátá kapitola, v níž autor na základě výše zmíněných dat hledá odpověď na otázku jak zapojení muže v domácnosti a do péče o děti ovlivňuje pravděpodobnost narození dítěte. Rozhoduje se použít model logistické regrese. Nejprve podrobně vysvětluje její princip včetně interpretace parametrů modelu logistické regrese. Dříve než přistoupí k hledání závislosti na několika regresorech současně, probírá jednotlivé možné marginální závislosti (na jednotlivých regresorech) a vysvětluje předpokládané chování, což dokumentuje na datech a zejména na grafech.

Při hledání komplexního modelu (které regresory použít a jak) volí krokovou metodu s tím, že v každém kroku sám rozhoduje o vložení či vyloučení regresoru z modelu. Popisuje výsledný model a podrobně interpretuje jednotlivé koeficienty, tedy parciální vliv jednotlivých regresorů. Vyšetřuje možnou multikolinearitu, což v logistické regresi nebývá zvykem, byť jde o užitečnou analýzu. Nakonec se zabývá mnohdy opomíjeným problémem nevysvětlené variability.

Konstatuji, že při zpracování dat autor používá adekvátní statistické postupy, které výstižně komentuje. Někde by však komentář mohl být podrobnější. V obecné interpretaci hodnoty regresního koeficientu v modelu s několika regresory autor správně píše *při nezměněných hodnotách ostatních regresorů*, ale při interpretaci výsledného modelu tuto okolnost znovu bohužel nepřipomíná. Jako sociologický či demografický laik se domnívám, že například při interpretaci koeficientu u proměnné **typ partnerství** by takové připomenutí mohlo být zcela na místě. Nezvykle působí také vyjadřování hodnoty korelačního koeficientu v procentech, s nímž jsem se dosud nikde nesetkal a pro které nenalézám interpretaci. Nerozumím zmínce o *deterministické* závislosti (např. obr. 4.10), spíše jde o marginální stochastickou závislost. Nepřesný je popis tabulky 4.5, kde schází adjektivum *redukována*. Za větší prohřešek považuji zmínku o 90% spolehlivosti na str. 145. Je třeba si uvědomit, že v krokové regresi ztrácí zvolená hladina významnosti svůj původní význam, je to spíše jen technický koeficient, který po svém opakovaném použití již nevypovídá o horní mezi pro pravděpodobnost chyby prvního druhu. Postrádám také zamyšlení nad tím, nakolik zůstává hodnocený vzorek reprezentativním po tolikrát zmenšování, resp. vůči které populaci může výsledných 242 mužů být reprezentativním vzorkem.

Formální úroveň práce je příkladná, sazba provedena dobře, i když drobné chybičky lze nalézt (např. nesprávná mezera za čárkou v desetinných číslech na str. 114). Pěknou jazykovou úroveň poněkud kazí opakované prohřešky typu „všechny tvrzení“ (str. 102 dole).

Přes zmíněné drobné nedostatky považuji předloženou práci za kvalitní. Autor prokázal orientaci v nesnadné úloze, schopnost položit si neobvyklou zajímavou otázku, při hledání odpovědi inteligentně využít dostupná data, najít řešení a vysvětlit je. Proto **doporučuji přijmout předloženou práci k obhajobě.**

V Praze 19. července 2015.

doc. RNDr. Karel Zvára, CSc.
KPMS MFF UK